ANALIZA CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA I PRIMJERI PROVEDBE U EU

Pavlinović, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:154545

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

ANALIZA CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA I PRIMJERI PROVEDBE U EU

Mentor:

Doc. dr. sc. Mihaljević Kosor Maja

Student:

Ana Pavlinović

Split, rujan, 2020.

SADRŽAJ:

1. UVOD **4**

1.1. Definiranje problema 4

1.2. Ciljevi rada 5

1.3. Metode rada 5

1.4. Struktura rada 5

2. POJAM I VAŽNOST ODRŽIVOG RAZVOJA **6**

2.1.Što je održivi razvoj? **6**

2.2.Elementi održivog razvoja 6

3. CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA **8**

3.1.Agenda 2030. 8

3.2. Ciljevi održivog razvoja 9

3.2.1. Cilj 1. Iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima 10

3.2.1.1. Trendovi u EU 10

3.2.2. Cilj 2. Iskorjenjivanje gladi 11

3.2.2.1. Trendovi u EU 11

3.2.3. Cilj 3. Zdravlje i dobrobit 12

3.2.3.1. Trendovi u EU 12

3.2.4. Cilj 4. Kvalitetno obrazovanje 13

3.2.4.1. Trendovi u EU 13

3.2.5. Cilj 5. Rodna ravnopravnost 14

3.2.5.1. Trendovi u EU 14

3.2.5.2. Zanimljivost 15

3.2.6. Cilj 6. Pitka voda i higijenski uvjeti 15

3.2.6.1. Trendovi u EU 16

3.2.7. Cilj 7. Pristupačna i čista energija 16

3.2.7.1. Trendovi u EU 17

3.2.8. Cilj 8. Dostojanstven rad i gospodarski rast 17

3.2.8.1. Trendovi u EU 18

3.2.9. Cilj 9. Industrija, inovacije i infrastruktura 18

3.2.9.1. Trendovi u EU 18

3.2.10. Cilj 10. Smanjenje nejednakosti 19

3.2.10.1. Trendovi u EU 19

3.2.11. Cilj 11. Održivi gradovi i zajednice 19

3.2.11.1. Trendovi u EU 20
3.2.12. Cilj 12. Odgovorna potrošnja i proizvodnja 21
3.2.12. Trendovi u EU 22
3.2.13. Cilj 13. Zaštita klime 22
3.2.13.1. Posljedice u Europi 22
3.2.14. Cilj 14. Očuvanje vodenog svijeta 23
3.2.14.1. Trendovi u EU 24
3.2.15. Cilj 15. Očuvanje života na zemlji 24
3.2.15.1. Trendovi u EU 24
3.2.16. Cilj 16. Mir, pravda i snažne institucije 25
3.2.16.1. Trendovi u EU 25
3.2.17. Cilj 17. Partnerstvom do ciljeva 26
3.2.17.1. Trendovi u EU 26
4.PRIMJERI PROVEDBE ODRŽIVOG RAZVOJA U EU 26
4.1.Heineken Hrvatska 26
4.2. Frankfurt – „green city“ 28
4.3. Održivi razvoj u Parizu 31
5. ZAKLJUČAK 33

1. UVOD

U današnje vrijeme uviđaju se brojne nejednakosti - 20 % najbogatijih koristi 85% resursa, a proizvodi čak 90% otpada.[1] Zbog toga je važno govoriti o strategiji održivog razvoja.

Pojam održivog razvoja (engl. *Sustainable Development*) potječe iz šumarstava, a odnosio se na mjeru pošumljavanja površina i na sječu šume koje su bile međuzavisne i nisu smjele narušiti biološku obnovu šume. U 80-im godinama 20. stoljeća održivost je ušla kao termin međunarodne zajednice kada je UN-a iznijela svjetsku strategiju očuvanja prirodnih resursa usklađenu s općim ciljem postizanja održivog razvoja.[2]

Strategija se sastoji od tri tzv. „stupa“, a to su okolišna ravnoteža, gospodarska sigurnost te društvena pravednost. Zasniva se na proizvodnji i potrošnji koja vodi računa o prirodnoj i kulturnoj baštini, prirodne izvore koristi na održiv način te smanjuje razlike između bogatih i siromašnih. Postoji 17 globalnih ciljeva održivog razvoja koji su univerzalni i mogu se primjenjivati u svim zemljama i zajednicama. Ciljevi su povezani sa stupovima tj. elementima održivog razvoja te se svaki od njih može podijeliti u jednu od skupina: društveni, okolišni i gospodarstveni. Osnova svega je promicanje svijesti o važnosti strategije koja će pomoći, ne samo razvoja sadašnjosti, već i budućim generacijama. Baš kako je mlada aktivistica za zaštitu okoliša Greta Thunberg rekla „Naš dom gori, a vi pričate!“, potrebno je djelovanje, prvo utjecajnih organizacija i institucija pa onda svakog čovjeka posebno.

1.1. Definiranje problema

Održivi razvoj je politika koja predstavlja kontinuirani razvoj i rast gospodarstva bez da se nanosi šteta okolišu. Ideja je da se ne ugrožavaju djelatnosti u budućnosti devastiranjem okoliša ili trošenjem neobnovljivih izvora. Različiti sektori imaju različite zadatke kada je riječ o provedbi održivog razvoja. Javni sektor (država) ima za zadatak planirati te osigurati razvoj poštujući načela održivosti, poslovni sektor se ne bazira samo na postizanje

[1]ODRAZ – Održivi razvoj zajednice, raspoloživo na https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=vVuHlbgxOrg [12.08.2020.]
[2]Črnjar K., Črnjar M., Menadžment održivog razvoja, Rijeka, 2009., str.-79

maksimalnog profita, već vodi brigu o zajednici i okolišu, dok organizacije civilog društva predvode osvještene građane u okupljanju i zajedničkom djelovanju.

1.2.Ciljevi rada

Ciljevi ovog rada su objasniti važnost održivog razvoja te navesti koji su njegovi ciljevi i primjeri provedbe u EU.

1.3.Metode rada

U svrhu izrade ovog rada korišteni su podatci prikupljeni iz sekundarnih izvora. Većina podataka su izvori s internetskih stranica, a ostali podatci su pronađeni u člancima i udžbenicima. U formiranju ovog rada korištene su različite metode: induktivna i deduktivna metoda, metoda deskripcije, metoda kompilacije te deskriptivne metode.

1.4.Struktura rada

Ovaj je rad strukturirano podijeljen u pet međusobno povezanih dijelova te obrađuju temu „Analiza ciljeva održivog razvoja i primjeri provedbe u EU“. U prvom dijelu „Uvod“, definiran je problem rada, postavljeni su ciljevi i svrha te su navedene sve metode koje su korištene prilikom sastavljanja i istraživanja rada. Drugi dio nosi naslov „Pojam i važnost održivog razvoja“, a u njemu se može saznati terminologija održivosti, kako se dijele njegovi elementi te koje su važnosti istih. Treći dio objašnjava što je to Agenda 2030., koji su ciljevi održivosti, što u njih spada i zašto su važni. Četvrti dio se odnosi na primjere provedbe održivog razvoja u EU. Navedena su i objašnjena tri primjera, a odnose se na održivost tvrtke Heineken Hrvatska, te održivo djelovanje u Frankfurtu i Parizu. Zadnji, peti dio, donosi zaključak rada.

2. POJAM I VAŽNOST ODRŽIVOG RAZVOJA

2.1.Što je održivi razvoj?

Prvu definiciju održivog razvoja dala je Svjetska komisija za okoliš i razvoj 1987. godine, a ona glasi „Održivi razvoj je zadovoljavanje potreba sadašnje generacije, bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe.“ Definicije su se s vremenom mijenjale, no srž je ostala ista. Mnogi su pojam održivog razvoja koristili kao istoznačnicu očuvanja okoliša, no to je pogrešno. Istina je da se održivost ogleda kroz brigu za okoliš, ali to nije jedino što se nastoji postići. Koncept je ipak kompliciraniji i nastoji se uspostaviti ravnoteža između razvoja gospodarstva, društva te očuvanja okoliša. Tek kada su ta tri elementa u ravnoteži može se govoriti o politici održivosti. Koncept održivosti je ključan kako bi se zadovoljile potrebe sadašnjeg razvoja bez da se remete potrebe i razvoj budućih generacija. To znači potrošnju samo onoliko resursa koji mogu biti supstituirani i razinu zagađenja koju okoliš prihvaća (Grbac, 2005.).

2.2.Elementi održivog razvoja

Održivi razvoj je strategija koja se sastoji od tri bitna elementa: društvo, okoliš i gospodarstvo. On omogućuje gospodarski razvoj uvažavajući potrebe svih ljudi, a pritom se brine o očuvanju okoliša. Tri elementa održivog razvoja se preklapaju tako da svaki element ima utjecaj na ostala dva. Kako bi održivi razvoj dobro funkcionirao, niti jedan element ne bi trebao prevladavati već bi trebali biti u ravnoteži. Ravnoteža se može objasniti sljedećim primjerom: velike svjetske tvornice pogoduju gospodarskom i društvenom razvoju na način da doprinose ekonomskom razvoju i osiguravaju radna mjesta velikom broju ljudi, ali s druge strane zagađuju okoliš. S obzirom da sva tri elementa nisu u ravnoteži, ovaj slučaj ne možemo nazvati održivim.

Slika 1: Ravnoteža između tri elementa održivog razvoja

Izvor: LORA, Labaratorij održivog razvoja, https://lora.bioteka.hr/sto-je-odrzivi-razvoj/

1. *Društvo*

Društvena komponenta održivog razvoja obuhvaća brigu o zajednici uz uvažavanje različitosti i očuvanje kulturne baštine. Osigurava dostupnost obrazovanja i zdravstvene skrbi za sve ljude, postizanje ravnopravnosti za sve članove društva te nastoji unaprijediti socijalna prava ljudi. Uloga civilnog društva je vrlo bitna na putu prema održivom razvoju. Tu se ubrajaju brojne udruge, zaklade, fundacije i slično. Ti oblici podižu svijest javnosti o potrebi očuvanja okoliša, štite ljudska prava te potiču neformalno učenje. Sve je više partnerstava između lokalnih vlasti i javnih ustanova s organizacijama civilnog društva kako bi se zadovoljile potrebe građana te riješili lokalni problemi. Što se tiče globalnih problema države članice Ujedinjenih Naroda su 2015. godine usvojile program održivog razvoja do 2030. godine koji se temelji na 17 globalnih ciljeva kako bi se okončalo siromaštvo, zaštitio planet te osigurala ljudska prava. Među tih 17 ciljeva, 8 je upravo društvenih.

2. *Gospodarstvo*

Ljudi konstantno, bez i da razmišljaju, sudjeluju u gospodarstvenim tokovima, bilo kada kupuju, prodaju, mijenjaju. Gospodarstvo raspoređuje ograničene resurse koji su potrebni stanovnicima kako bi zadovoljili svoje potrebe i želje. Gospodarski razvoj svake zemlje određen je omjerom bogatih i siromašnih, dostupnošću dobara i usluga te prosječnom cijenom. Gospodarstva su međusobno povezana tako da promjene u jednom gospodarstvu ili dijelu gospodarstva utječu na sve ostale. Gospodarstvo kao element održivog razvoja je

povezan i sa ostala dva – društvenim i okolišnim. Ono nastoji održivo koristiti energetske izvore jer prekomjerno korištenje može dovesti do slabog razvoja u budućnosti. Nedovoljno investiranje u radnu snagu u vidu obrazovanja i usavršavanja ograničava razvoj gospodarstva jer zbog toga nema dovoljno inovativnih rješenja i napretka te radna snaga postaje nestručna. Gospodarstvo je izuzetno bitan element održivog razvoja jer omogućuje promjene u okolišu, financira dugovanja te sudjeluje u borbi protiv siromaštva. Bitno je naglasiti da svaki gospodarski razvoj nije održiv upravo zbog važnosti razvnoteže svih elemenata održivog razvoja. Dakle, gospodarstvo mora biti u ravnoteži s okolišem tako da se potiče ekonomski rast uz istodobno očuvanje prirodnih resursa. Također mora biti u ravnoteži s društvenom komponentom tako da bilježi ravnomjeran ekonomski rast poduzeća i lokalnih zajednica.[3]

3. Okoliš

Okoliš je prirodno i svako drugo okruženje organizama i njihovih zajednica, uključivo i čovjeka, koje omogućuje njihovo postojanje i njihov daljnji razvoj: zrak, more, vode, tlo, zemljina kamena kora, energija te materijalna dobra i kulturna baština kao dio okruženja koje je stvorio čovjek; svi u svojoj raznolikosti i ukupnosti uzajamnog djelovanja (Zakon o zaštiti okoliša NN 80/13,153/13,78/15). Cilj održivog razvoja je unaprijediti kvalitetu života sadašnjih i budućih generacija uz očuvanje okoliša. Održivi razvoj se ne treba povezivati samo s elementom okoliša, već i uz gospodarski rast i razvoj društva. Okolišni element podrazumijeva brigu za prirodna dobra, stabilnost klime, smanjenje i s vremenom zaustavljanje zagađivanja te zaštitu bioraznolikosti prirode. Osviještenost ljudi o očuvanju prirode je sve veća. Promoviraju se razni načini koji su u skladu s održivim razvojem. Mnogi od njih su vrlo jednostavni te se prakticiraju u svakodnevnom životu, npr. odvajanje smeća, štednja vode, kupnja sezonskih proizvoda, manje korištenje automobila, a više šetnje i vožnje biciklom itd. Naizgled mali koraci, no vrlo važni na putu ka ukupnom razvoju.

3. CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA

3.1.Agenda 2030.

U svrhu iskorjenjivanja siromaštva, smanjivanja nejednakosti, zaštite planete i osiguravanja napretka za sve, na 69. sjednici Opće skupštine UN-a 2015. godine, usvojeno je 17 Globalnih

[3]LORA, Labaratorij održivog razvoja, raspoloživo na: https://lora.bioteka.hr/sto-je-odrzivi-razvoj/ [12.08.2020.]

ciljeva održivog razvoja (Sustainable Development Goals – SDGs), sa 169 specifičnih podciljeva, u okviru dokumenta 'Mijenjajmo svoj svijet: Agenda za održivi razvoj do 2030. godine'. [4] Riječ je o ključnoj političkoj platformi za rješavanje brojnih izazova današnjice u njihovoj međusobno povezanoj gospodarskoj, socijalnoj, okolišnoj i političko-sigurnosnoj dimenziji.[5]

3.2. Ciljevi održivog razvoja

Ciljevi su vezani uz same elemente održivog razvoja tj. svaki cilj može se razvrstati u jednu od kategorija: gospodarski, društveni, okolišni. Sedamnaest je ciljeva koji se žele postići, a obuhvaćaju široki spektar gospodarskih, društvenih i okolišnih aspekata. Primjenjivi su u svim državama, uzajamno su povezani te zahtjevaju preuzimanje odgovornosti. Kako bi se stvorio svijet dostojan kvalitetnog življenja potrebno je da svaki od ciljeva bude u fokusu svake tvrtke i sektora. Kada se povezuje lokalno i globalno te se poslovanje usklađuje prema ciljevima održivosti tvrtka može doći do novih poslovnih prilika u budućnosti, jačati odnose s partnerima te dovesti do stabilizacije društva.

Slika 2: Agenda 2030. – ciljevi održivog razvoja

Izvor: HUP - Hrvatska Udruga Poslodavaca, https://www.hup.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja-2030.aspx

[4]Ministarsto gospodarstva i održivog razvoja, raspoloživo na: https://mzoe.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug-4925/klima/odrzivi-razvoj/agenda-2030-i-ciljevi-odrzivog-razvoja/1963 [12.08.2020.]
[5]Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, raspoloživo na: http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/ [12.08.2020.]

3.2.1. Cilj 1. Iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima

2015. godine više od 700 milijuna ljudi, što je 10 % svjetske populacije, živjelo je u ekstremnom siromaštvu bez osnovnih uvjeta kao što su zdravlje, obrazovanje, pitka voda i slično. Uspoređujući današnju stopu siromaštva sa stopom iz 1990. vidi se napredak u kojem je stopa smanjena za više od pola. To je veliki uspjeh, no siromašvo je i dalje sveprisutno. Jedna od pet osoba u zemljama u razvoju živi s manje od 1,25 USD dnevno, a milijuni ljudi zarađuju tek nešto više od toga.[6] Siromaštvo ne predstavlja samo nedostatak prihoda i resursa. Ono se ogleda kroz glad, pothranjenost, ograničen ili slab stupanj obrazovanja te bilo kakav oblik diskriminacije. Ovim ciljem se do kraja 2030. godine nastoji iskorijeniti ekstremno siromaštvo te osigurati jednaka prava svim muškarcima i ženama uz poseban naglasak na ranjive skupine i siromašne. Vlada ima ulogu u stvaranju produkivnog zapošljavanja i mogućnosti zapošljavanja siromašnih. Privatni sektor utvrđuje je li rast koji stvara inkluzivan i kako doprinosi smanjenju siromaštva. Doprinos znanosti u okončavanju siromaštva također ima bitnu ulogu. Omogućuje pristup do pitke vode, reducira smrtnost od bolesti povezanih s vodoopskrbom te unaprjeđuje higijenske uvjete i smanjuje rizik povezan s nečistom vodom i nedostatkom sanitarija.

3.2.1.1. Trendovi u EU

Udio ljudi koji su u teškoj materijalnoj oskudici stalno se smanjuje. 2012. godine bila je na najvišoj razini – 9,9%, a 2017. godine je iznosila 6,9% stanovništva EU-a. Nadalje, svaka 14. osoba nema dovoljno sredstava za plaćanje računa ili održavanje prikladne topline doma, a 2017. godine 13,1% stanovništva EU-a bilo je pogođeno problemima stanovanja. Tu se ubrajaju problemi prokišnjavanja krova, vlažni zidovi, nedostatak osnovnog sanitarnog čvora.[7]

[6]Pavić-Rogošić L. (2015.), Globalni ciljevi održivog razvoja 2030., str. 8
[7]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 68-69, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]

3.2.2. Cilj 2. Iskorjenjivanje gladi

Više od 690 milijuna ljudi su bili pothranjeni 2019. godine, uglavnom na području Azije i Afrike. U tim područjima ljudi nisu u mogućnosti jesti zdravo i uravnoteženo zbog malih prihoda ili drugih ograničavajućih resursa. Kada bi se ovi trendovi nastavili, procjenjuje se da bi oko 840 milijuna ljudi doslovno gladovalo do 2030. godine. Situacija će se vjerojatno pogoršati još i više zbog pandemije COVID-19.

S obzirom da je cilj nahraniti gladne, potrebna je promjena globalnog sustava proizvodnje hrane. Realizacija ovisi o povećanim ulaganjima u ruralnu infrastrukturu i poljoprivredna istraživanja i razvoj. Čak i uz povoljna povećanja poljoprivredne proizvodnje, prehrambena sigurnost i poboljšana prehrana mnogima će biti nedostižni ako dođe do poremećaja u cijenama i informacijama na svjetskim poljoprivrednim tržištima. Zbog toga donositelji politika igraju važnu ulogu u promicanju održivih proizvodnih sustava te osiguravaju pristup tržišnim informacijama.[8]

3.2.2.1. Trendovi u EU

Pretilost predstavlja izrazit zdravstveni problem EU-a. 2014. godine 15,9% odraslog stanovništva bilo je pretilo. Taj problem pogađa izrazito osobe s nižom razinom obrazovanja i starije osobe. Također, uz ovaj cilj se ubrajaju i trendovi vezani za poljoprivredu. Pokazatelji negativnih učinaka poljoprivrede na okoliš pokazuju povećanu uporabu pesticida i visoku potrošnju antimikrobnih sredstava. Količina zemljišta u EU-u se smanjuje uz naglasak na opasnost od teške erozije tla. Udio neumjetnog erozivnog područja s opašnošću teške erozije tla zbog vode se smanjio sa 6,0% 2000. godina na 5,2% 2012. godine.[9]

[8]Eurostat, Sustainable development indicators, Zero hunger, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/zero-hunger [20.08.2020.]
[9]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 71-72, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]

3.2.3. Cilj 3. Zdravlje i dobrobit

Osiguravanje kvalitetnog zdravlja i promicanje dobrobiti je važno za izgradnju prosperitetnog društva. Do danas je zdravstvo jako uznapredovalo u vidu smanjene smrtnosti djece i majki, čiste vode te higijenskih uvjeta, smanjenog broja oboljelih od raznih bolesti. No usprkos tome, stopa napretka se polako smanjuje, naručito u vrijeme COVID-19 pandemije koja je nadvladala zdravstveni sustav te prijeti ishodima koji su već postignuti.

19,4 milijuna djece nije primilo osnovna cjepiva tijekom prve godine života. Zapravo, od ožujka 2020., rutinska cijepljenja djece su prekinuta na razini koja nije viđena od početka proširenog programa cijepljenja 1970-ih godina. 2017. godine jedna trećina do pola svjetske populacije je imala zdravstveno osiguranje. Kada bi se taj trend nastavio, 39 do 63 posto populacije bi imalo zdravstveno osiguranje do 2030.[10] Osnovni preduvjet za postizanje ovog cilja je univerzalna zdravstvena pokrivenost tj. pristup uslugama zdravstvene zaštite za seksualnu i reproduktivnu zaštitu te sigurnim, učinkovitim i pristupačnim lijekovima i cjepivima za sve ljude. Od ostalih preduvjeta naglašavaju se podrška istraživanju i razvoju lijekova i cjepiva, povećano financiranje zdravstva i zdravstvene radne snage u zemljama u razvoju i jačanje kapaciteta za rano upozoravanje i upravljanje zdravstvenim rizicima.[11]

3.2.3.1. Trendovi u EU

Očekivani životni vijek EU-a je 2016. godine iznosio 81 godinu, što je čak 3,3 godine više u usporedbi s 2002. godinom. Što se tiče zdravstva, 2017. godine 1,6% ljudi u EU-u nije moglo zadovoljiti potrebe zdravstvene skrbi. Ono što je rastući trend je definitivno sigurnost na cesti koja se posljednjih desetljeća poboljšala. Na milijun stanovnika dogodi se 49 smrtnih slučajeva uzrokovane prometnim nesrećama.[12]

[10]Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 3, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2017/03/3_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]
[11]Eurostat, Sustainable development indicators, Good health and well being, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/good-health-and-well-being [20.08.2020.]
[12]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 74, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]

3.2.4. Cilj 4. Kvalitetno obrazovanje

U proteklom desetljeću postignut je veliki napredak prema povećanju pristupa obrazovanju i stope upisa u školu na svim razinama, posebno za djevojčice. Štoviše, oko 258 milijuna djece i mladih nije pohađalo školu u 2018. što je gotovo petina svjetske populacije u toj dobnoj skupini. Stopa završetka osnovne škole dosegla je 84% u 2018. godini u odnosu na 70% u 2000. Po trenutnim trendovima očekivano je dostići 89% do 2030. U 74 države s usporedivim podacima za razdobolje 2011.-2019. sedam od desetero djece u dobi od tri i četiri godine bili su razvojno na tragu najmanje tri od sljedećih domena: pismenost-računanje, fizički razvoj, socijalno-emocijalni razvoj i učenje. 2018. godine stopa pismenosti za osobe u dobi od 15 do 24 godine bila je 92%.[13] Ovim ciljem nastoji se osigurati pravedan i kvalitetan pristup obrazovanju kroz sve životne faze. Osim formalnih kvalifikacija, cilj je i povećati broj mladih i odraslih osoba koji imaju razvijene vještine potrebne za zapošljavanje. Također, nastoji se ukloniti rodna razlika te razlika u dohotku kada je riječ o pristipu obrazovanju. Postizanje univerzalne pismenosti te znanja i vještina za promicanje održivog razvoja se smatraju ključnim čimbenicima za neovisan, zdrav i održiv život ljudi.[14]

3.2.4.1. Trendovi u EU

Postotak mladih koji su nezaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju iznosi 10,9% u 2017. godini. Najviša razina zabilježena je 2012. godine, a iznosila je 13,2%. Udio osoba koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje 2017. godine je iznosio 10,6%, dok je 2002. bilo na 17%. Također, 2017. godine je čak 57% osoba u dobi od 16-64 godine imalo najmanje osnovne digitalne vještine.[15]

[13]Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 4, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2017/02/4_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]
[14]Eurostat, Sustainable development indicators, Quality education, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/quality-education [20.08.2020.]
[15]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 77, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]

3.2.5. Cilj 5. Rodna ravnopravnost

Žene i djevojke predstavljaju polovicu svjetske populacije, a samim tim i polovinu njegovog potencijala. No rodna nejednakost postoji svuda i stagnira društveni napredak. Žene su i dalje premalo zastupljene na svim razinama političkog vodstva. U nekim zemljama djevojke su lišene pristupa zdravstvene zaštite te pravilne prehrane, što dovodi do više stope smrtnosti. Svjetsko obećanje u kojem svaka žena i djevojka uživa potpunu ravnopravnost spolova i gdje su sve pravne, socijalne i ekonomske prepreke za njih uklonjene još je uvijek neispunjeno. Osim toga, nedostatak u obrazovanju žena predstavlja i nedostatak u razvoju vještina i ograničava mogućnosti na tržištu rada. Osnaživanje žena i djevojaka je ključno za širenje ekonomskog rasta i promicanje društvenog razvoja.

35 % žena između 15 i 49 godina doživjelo je neku vrstu nasilja. Jedna od tri djevojke u dobi od 15 do 19 godina iskusila je neki oblik rezanja genitalija u 30 zemalja Afrike i na Bliskom Istoku gdje prijeti rizik od dugotrajnog kravarenja i infekcija, komplikacija kod porođaja, neplodnosti i na poslijestku smrt. Karantena koju je uzrokovala pandemija COVID-19 dovela je do povećanog obiteljskog nasilja u mnogim zemljama, pokazujući ogromnu važnost socijalne zaštite za žene i djevojke. Zbog svega navedenog, uviđa se da je prijeko potrebna eliminacija svih oblika nasilja i diskriminacije žena i djevojaka.[16]

3.2.5.1. Trendovi u EU

Svaka treća žena u Europi doživjela je fizičko i/ili seksualno nasilje nakon svoje petnaeste godine. Također, žene se susreću sa diskriminacijom i na radnom mjestu. Bruto satnica žena u 2016. godini je bila prosječno 16,2% niža od bruto satnice muškaraca – rodno uvjetovana razlika u mirovinama je 36,6%[17]

[16]Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 5, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2016/08/5_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]

[17]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 80, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]

3.2.5.2. Zanimljivost

Međunarodni portal za plaće Paylab dugoročno je i kontinuirano pratio kretanje plaća zaposlenika. Utvrđeno je da su muškarci u prosjeku plaćeni 9% više od žena na istom položaju.

Razlika u plaći između rodova najviše dolazi do izražaja upravo na istom položaju zbog toga što je tada najlakše uspoređivati. Rad se temelji na istom opterećenju s istim preduvjetima za određeno radno mjesto kao što su prethodno radno iskustvo, stečene vještine te obrazovanje.[18]

Slika 3: Razlika u prosječnim plaćama muškaraca i žena za isto radno mjesto (%)

Izvor: MojaPlaća, https://www.mojaplaca.hr/

3.2.6. Cilj 6. Pitka voda i higijenski uvjeti

Čista i pitka voda te odgovarajući higijenski uvjeti su jedni od najvažnijih obilježja za normalan i održiv način života. Na planetu ima dovoljno pitke vode, no bez obzira na to mnoštvo ljudi umire zbog loših higijenskih uvjeta i neadekvatne sanitarne usluge. Procjena je da će do 2050. godine jedna od četiri osobe živjeti s problemom nestašice pitke vode što je poprilično zabrinjavajuća brojka.[19]

[18]Nezavisni hrvatski sindikati, raspoloživo na: http://www.nhs.hr/novosti/zene_u_hrvatskoj_zaraduju_6_posto_manje_u_usporedbi_s_muskarcima_na_istoj_poziciji_60370/ [17.08.2020]
[19] Pavić-Rogošić L., Globalni ciljevi održivog razvoja 2030., str. 13

Ovaj cilj poziva na osiguravanje univerzalnog pristupa sigurnoj i pitkoj vodi, sanitarnim uslugama te uklanjanja otpadnih voda. Cilj je i poboljšati kvalitetu vode i učinkovitost korištenja vode. Zaštita i obnova vodenih ekosustava od izuzetnog je značaja za ublažavanje nedostatka vode kao i provedba integriranog upravljanja vodnim resursima. Osim toga, potrebna je i veća međunarodna suradnja za podršku zemljama u razvoju aktivnostima i programima vezanim uz vodu i sanitarnu zaštitu.[20]

3.2.6.1. Trendovi u EU

Prosječna potrošnja pitke vode smanjila se u posljednjih 20 godina s 200 litara po osobi dnevno na oko 120 litara. U većini država članica EU-a problemi s opskrbom vode su maleni, no izuzetak su zemlje južne Europe. Sve su prisutniji odljevi u urbanim područjima ili kombinirani kanalizacijski sustavi koji u vrijeme obilnijih kiša imaju veliki utjecaj na onečišćenja. Osim toga, povoljni trend je taj da je kvaliteta morskih kupališta 2017. godine bila izvrsna i iznosila je 86,3%, dok je kvaliteta slatkovodnih voda za kupanje iznosila 82,1%.[21]

3.2.7. Cilj 7. Pristupačna i čista energija

Dobro utvrđeni energijski sustav podržava sve sektore, od poduzeća, medicine, obrazovanja pa sve do poljoprivrede, infrastrukture, komunikacije i visokih tehnologija. Mnogo desetljeća ugljen, nafta i plinovi bili su glavni izvori proizvodnje električne energije, ali sagorijevanjem ugljikovih goriva nastaju velike količine stakleničkih plinova koji uzrokuju klimatske promjene i imaju poprilično štetan utjecaj na dobrobit i zdravlje ljudi te okoliš. Bez stabilne opskrbe elektirčnom energijom, zemlje neće moću razvijati svoju ekonomiju.[22] Da bi se ubrzao prijelaz na pristupačni, pouzdani i održivi energetski sustav, zemlje moraju olakšati pristup istraživanju čiste energije, promicati ulaganja u energetsku infrastrukturu i čistu energtsku tehnologiju.

[20]Eurostat, Sustainable development indicators, Clean water and sanitation, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/clean-water-and-sanitation [17.08.2020.]
[21]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 83, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]
[22]Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 7, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2016/08/7_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]

Također, potrebna je i međunarodna suradnja za širenje infrastrukture i nadogradnju tehnologije za energetske usluge u zemljama u razvoju.[23]

3.2.7.1. Trendovi u EU

2017. godine 8,1% stanovništva EU-a se žalilo na nedostupnost energije po pristupačnoj cijeni, što iznosi 2,8 postotnih poena manje nego u 2007. godini. Potrošnja primarne energije u EU-u smanjila se od 2005. do 2016. za 9,9%, a krajnja potrošnja za 7,1%.[24]

3.2.8. Cilj 8. Dostojanstven rad i gospodarski rast

Održivi ekonomski rast omogućuje napredak, stvara nova radna mjesta i unaprjeđuje životni standard. Imati posao ne znači uvijek bijeg od siromaštva. Cilj je imati pristojan posao na kojem ljudi mogu biti produktivni i zarađivati onoliko koliko zaslužuju ovisno o poslu koji obavljaju. Također, ovaj cilj omogućuje sigurnost na radnom mjestu i socijalnu zaštitu za obitelj te bolje izglede za osobni razvoj. Nezaposlenost općenito predstavlja veliki problem u svijetu, no uslijed pandemije COVID-19 ta se situacija još pogoršava. Jedno od šest mladih osoba je u novonastaloj situaciji ostalo bez radnog mjesta, a oni koji su zadržali posao rade 23% sati manje.[25] Pandemija je ponajviše utjecala na sektor turizma s obzirom da su brojne granice bile zatvorene za posjetitelje, ugostiteljski objekti bili su zatvoreni, a strah se među ljudima širio izrazito brzo putem medija i brojnih informacija bile one ispravne ili ne.

Održivi gospodarski rast zahtjeva stvaranje uvjeta u kojima će ljudi obavljati kvalitetan posao koji će utjecati na rast i razvoj gospodarstva, ali bez štete na okoliš.

[23]Eurostat, Sustainable development indicators, Affordable and clean energy, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/affordable-and-clean-.energy [17.08.2020.]
[24]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 86, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]
[25]Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 8, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2016/08/8_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]

3.2.8.1. Trendovi u EU

Realni BDP po stanovniku je u razdoblju od 2002. do 2017. prosječno rastao za 1,1% godišnje. Što se tiče produktivnosti radne snage, ona se ubrzava no rast joj je i dalje ispod predrecesijskog. Dugotrajna nezaposlenost je u padu, no i dalje čini nešto manje od polovice ukupne nezaposlenosti. Nezaposlenost mladih je 2013. bila na 23,8%, a 2017. je pala na 16,8%.[26]

3.2.9. Cilj 9. Industrija, inovacije i infrastruktura

Deveti cilj poziva na izgradnju infrastrukture koja podržava održivi razvoj i dobrobit ljudi. Promovira inkluzivnu i održivu industrijalizaciju koja će biti ključna u okončavanju siromaštva i poboljšanju životnog standarda ljudi. Također, prepoznaje važnost tehnološkog napretka i inovacije za pronalaženje trajnih rješenja za socijalne, ekonomske i ekološke izazove. Poziva se na poticanje inovacija povećanjem znanstvenih istraživanja i razvoja tehnologije i unapređenjem tehnoloških mogućnosti industrijskih sudionika. Dalje, nastoji povećati pristup uslugama za mala poduzeća i premostiti digitalni jaz između povećanja pristupa informacijskim i komunikacijskim tehnologijama. Poziva na pojačanu međunarodnu suradnju i podršku zemljama u razvoju.[27]

3.2.9.1. Trendovi u EU

Neki od trendova EU-a koji su vezani za deveti cilj održivog razvoja su: od 2000. do 2016. godine, emisije stakleničkih plinova u industrijskim procesima i uporabi proizvoda smanjile su se za više od 17%, 77% poduzeća prihvaća društveno odgovorno poslovanje, proizvodne djelatnosti čine dvije trećine izvoza EU-a, a zapošljavaju 36 milijuna ljudi što predstavlja jednu petinu svih radnih mjesta u Europi[28]

[26]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 89, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]
[27]Eurostat, Sustainable development indicators, Industry innovation and infrastructure, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/industry-innovation-and-infrastructure [20.08.2020.]
[28]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 92, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]

3.2.10. Cilj 10. Smanjenje nejednakosti

Kroz vrijeme su napravljeni brojni pothvati kako bi se čovječanstvo izbavilo iz siromaštva, no nejednakosti i dalje postoje: nejednakosti vezane za spol, dob, seksualnu orjentaciju, rasu, status u društvu, religiju i mnoge druge. Nije moguće postići održivi razvoj ukoliko ljudi nisu u mogućnosti napredovati i imati bolji i kvalitetniji život. Nejednakosti rastu više od 70% te koče ekonomski i društveni razvoj. Čak se i u najbogatijim zemljama mogu primjetiti razlike i različiti oblici diskriminacije te još uvijek postoje određene zajednice koje žive u bijedi i siromaštvu.

Brojni su podciljevi koji se žele postići do kraja 2030., a samo neki od njih su promovirati ekonomsku i političku uključenost bez obzira na dob, spol, rasu, religiju, ekonomski ili bilo koji drugi status te osigurati jednake mogućnosti za sve, a nejednakosti svesti na minimum. Potrebno je osnažiti migracijsku politiku kako bi se omogućila sigurna migracija i mobilnost ljudi. Također, bitno je promovirati uključivi socijalni i ekonomski rast.[29]

3.2.10.1. Trendovi u EU

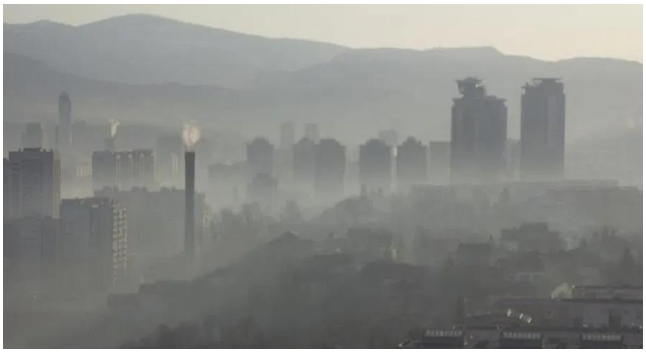
EU je jedan od najvećih svjetskih donatora koji osigurava više od 50% svjetske razvojne pomoći, a samim time doprinosi i smanjenju nejednakosti u svijetu. Prema ispitivanju Međunarodnog programa za procjenu učenika (PISA) iz 2015. godine, 33,8% učenika iz najsiromašnijih obitelji postiglo je loše rezultate, dok je iz najbogatijih loše rezultate postiglo samo 7,6% učenika. Osim toga, važno je spomenuti i trend u kojem je 2017. godine prilagođeni realni bruto raspoloživi dohodak kućanstava po glavi stanovnika u prosjeku bio viši za 4,4% nego prije krize 2008.[30]

3.2.11. Cilj 11. Održivi gradovi i zajednice

Gradovi su sjedišta kulture, trgovine, znanosti, turizma, proizvodnje, razvoja i mnogo toga. No susrećemo se s još više problema. Jako je teško postići potpunu održivost u gradovima s obzirom

[29]Pavić-Rogošić L. (2015.), Globalni ciljevi održivog razvoja 2030. str. 17
[30]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 95, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]

da su većinom prenapućeni i u njima se živi ubrzanim načinom života. Izazovi poput zagađenja okoliša, gustog prometa, loše infrastrukture koja nastaje zbog nedostatka sredstva, samo su neki s kojima se gradovi bore.[31] Ovim ciljem nastojat će se obnoviti gradovi, ali i ostala ljudska naselja tako da se nudi pristup osnovnim uslugama, energiji, stanovanju, prijevozu te zelenim javnim površinama. Istovremeno će se nastojati poboljšavati korištenje resursa i smanjivati štetan utjecaj na okoliš. Da bi se to postiglo, važno je očuvanje svjetske kulturne i prirodne baštine i podržavanje pozitivnih gospodarskih, društvenih i okolišnih veza između urbanih, prigradskih i ruralnih područja. Osim toga, potiče se pojačana međunarodna suradnja i podrška najmanje razvijenim zemljama u izgradnji održivih i otpornih zgrada.[32]

Slika 4.: Sarajevo 2019. godine – jedan od najzagađenijih gradova svijeta

Izvor: tris, Neovisni novinarski portal

3.2.11.1. Trendovi u EU

Neki od trendova koji su prisutni u EU, a odnose se na održive gradove i zajednice su: stopa recikliranja komunalnog otpada se povećala za 11 postotnih poena u razdoblju od 2007. do 2016. godine, 9,7% osoba koje žive u gradovima navelo je da imaju visok ili vrlo visok stupanj poteškoća u pristupu javnom prijevozu, dok postotak osoba koje žive u ruralnim područjima iznosi 37,4. Nadalje, udio stanovnika EU-a koji se suočavaju s osnovnim nedostatcima

[31]Pavić-Rogošić L. (2015.), Globalni ciljevi održivog razvoja 2030. str. 18
[32]Eurostat, Sustainable development indicators, Sustainable cities and communities, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/sustainable-cities-and-communities [20.08.2020.]

povezanim sa stanovanjem smanjen je za 4,8 postotnih poena u razdoblju od 2007. do 2017. godine.[33]

3.2.12. Cilj 12. Odgovorna potrošnja i proizvodnja

Održiva potrošnja i proizvodnja se odnose na promicanje efikasnog korištenja resursa gdje se ima za cilj „s manje raditi više i kvalitetnije“. Također se odnose na održivu infrastrukturu i stvaranje pristupa osnovnim uslugama za sve, stvaranje radnih mjesta koji će naposlijetku stvoriti bolje uvjete za kvalitetniji način života. Brojni su akteri koji trebaju sudjelovati kako bi se došlo do odgovorne tj. održive potrošnje i proizvodnje.[34] Važno je djelovanje na svim frontama: usvajanje održivih praksi i izvješćivanje o održivosti poduzeća, promicanje održivih praksi javnih nabava i racionalizacija neučinkovitih subvencija na fosilna goriva od strane kreatora politika, ekološki svjestan životni stil potrošača, razvoj novih tehnologija, metoda proizvodnje i potrošnje od strane istraživača i znanstvenika i drugih. Ovim se ciljem predviđa održiva potrošnja i proizvodnja koja koristi resurse učinkovito, smanjuje globalni prehrambeni i drugi otpad te odlaže sigurno toksični otpad.[35]

Slika 5: More zagađeno plastikom

Izvor: National Geographic, https://www.nationalgeographic.com/environment/habitats/plastic-pollution/

[33]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 98, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]
[34]Pavić-Rogošić L. (2015.), Globalni ciljevi održivog razvoja 2030. str. 19
[35]Eurostat, Sustainable development indicators, Responsible consumption and production, raspoloživo na https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/responsible-consumption-and-production [20.08.2020.]

3.2.12. Trendovi u EU

EU je od 2001. povećao produktivnost resursa za 36,4% i energetsku produktivnost za 29,2%. Količina stvorenog otpada se smanjila za 6,5% u razdoblju od 2004. do 2016. godine, dok je stopa recikliranja porasla s 53% na 55% u razdoblju od 2004. do 2014. godine.[36]

3.2.13. Cilj 13. Zaštita klime

Od 2010. godine bilježi se najtoplije desetljeće koje je ikad registrirano. Sa sobom je donijelo poplave, požare, suše, uragane i druge katastrofe diljem svijeta. Klimatske promjene imaju utjecaj na svaku državu na planeti. Sukladno tome, narušavaju se nacionalne ekonomije i samim time utječe na živote ljudi, posebno onih koji su najranjiviji. Već se osjećaju značajne posljedice koje za sobom ostavljaju klimatske promjene, od promjene vremenskih obrazaca, podizanja razine mora do ekstremnih vremenskih pojava. Ukoliko se ne poduzmu određene promjene, predviđa se rast prosječne temperature iznad 3 stupnja celzija što će se znatno odraziti na sve ekosustave. Prvo i osnovno je podići svijest i uložiti u obrazovanje ljudi kako bi se moglo efikasno djelovati. 2019. godine najmanje 120 od 153 razvijenih zemalja su poduzele mjere u kojima formuliraju i implementiraju nacionalne adaptacijske planove da bi pospješili klimatske prilagodbe i otpornosti, što je 29 zemalja više nego prethodne godine.[37]

3.2.13.1. Posljedice u Europi

Cijeli svijet se nosi s posljedicama koje za sobom donose klimatske promjene, pa tako i Europa. Sjever Europe postaje sve vlažniji te bi moglo doći do brojnih poplava tokom zime. Na mediteranskom prostoru dolazi do izražajnijih sušnih uvjeta, te je još osjetljiviji na požare. Urbana područja su izložena toplinskim valovima, poplavama, podizanju razine mora, no slabo

[36]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 101., raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]
[37]Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 13, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2019/07/13_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]

su opremljena za prilagodbu navedenim situacijama. Također, u južnoj i središnjoj Europi su sve češći toplinski valovi, požari i suše.[38]

3.2.13.2. Trendovi u EU

Intenzitet stakleničkih plinova pri potrošnji energije pao je za 12,1% u razdoblju od 2000. do 2016. godine. U razdoblju od 1990. do 2017. godine ukupan BDP EU-a se povećao za 58%, a ukupne emisije stakleničkih plinova smanjile su se za 22% u usporedbi s 1990.[39]

3.2.14. Cilj 14. Očuvanje vodenog svijeta

Svjetski oceani imaju brojne elemente koji čine život ljudi na Zemlji kvalitetnijim i pogodnijim. Kišnica, klima, obale, voda za piće te izvor hrane reguliraju upravo oceani. Vodeni svijet je u prošlosti imao i veliku ulogu u trgovini i prijevozu te je vrlo važno da njime upravljamo pažljivo i održivo. Procjenjuje se da u oceane svake godine ulazi 5 do 12 milijuna tona plastike, a troškovi čišćenja i financijski gubici u ribarstvu i drugim industrijama iznose čak 13 milijardi dolara godišnje.[40] Turizam je često povezan s obalom i ukoliko se ne bude pristupalo s pozornošću, moguće je da turizam postane prijetnja prirodnim resursima, lokalnoj kulturi i industriji.

Ovim ciljem nastoje se očuvati oceani osiguravanjem njihove održive uporabe. To uključuje zaštitu morskih i obalnih ekosustava, očuvanje obalnih i morskih područja kao i smanjenje zagađenja mora. Nastojat će se povećati ekonomska korist, za male otočke države u razvoju i najmanje razvijene zemlje, od održivog korištenja morskih resursa. Također, naglašava se važnost povećanja znanstvenih saznanja, istraživačkih kapaciteta i tehnologije mora za poboljšanje zdravlja oceana.[41]

[38]Službena stranica EU-a, raspoloživo na ec.europa.eu [20.08.2020.]
[39]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 104., raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]
[40]Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 14, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2019/07/14_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]
[41]Eurostat, Sustainable development indicators, Life below water, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/life-below-water [20.08.2020.]

3.2.14.1. Trendovi u EU

U razdoblju od 2012. do 2016. godine pokrivenost zaštićenih morskih područja u Europi se gotovo udvostručila i nastavlja se povećavati. Osim toga, poboljšana je održivost ribarstva u sjeveroistočnom Atlantiku, odakle potječe čak 75% ukupnog ulova EU-a, a UK, Španjolska, Italija, Francuska i Grčka predstavljaju najveća plava gospodarstva u Europi.[42]

3.2.15. Cilj 15. Očuvanje života na zemlji

Šume pokrivaju čak 31 posto čitave Zemljine površine, a izvor su hrane, kisika, skloništa te igraju važnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena i očuvanja biološke raznolikosti. Nažalost, procjene pokazuju da se godišnje izgubi čak 13 milijuna hektara šume što je uzrokovano klimatskim promjenama te aktivnošću čovjeka. Šume predstavljaju dom više od 80% kopnenih vrsta životinja, biljaka i kukaca. Međutim, biološka raznolikost opada brže nego ikada prije u ljudskoj povijesti. Nepovratan učinak ljudske aktivnosti na okoliš je izumiranje brojnih vrsta što uznemiruje ravnotežu prirode i ekosustava. Nedavni izvještaj UN-a o biološkoj raznolikosti utvrdio je da je oko 1 milijunu biljnih i životinjskih vrsta prijeti izumiranje.[43] Svrha ovog cilja je zaustaviti krečenje šuma, obnoviti uništene šume i povećati pošumljavanje na globalnoj razini. Također, očuvati i održivo koristiti kopnene slatkovodne ekosustave i njihova okruženja. Kako bi se sve to postiglo potrebno je mobilizirati i povećati financijska sredstva iz izvora održivog upravljanja šumama, očuvanja i održivog korištenja biološke raznolikosti i ekosustava te borbe protiv krivolova i trgovine zaštićenim vrstama.[44]

3.2.15.1. Trendovi u EU

U EU-u je 2017. godine bilo zaštićeno više od 790 000 km^2 kopnenih staništa što je obuhvaćalo 18,2% kopnene površine EU-a. Udio šuma u odnosu na ukupnu kopnenu površinu se blago

[42]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 107., raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]
[43]Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 15, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2019/07/15_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]
[44]Pavić-Rogošić L. (2015.), Globalni ciljevi održivog razvoja 2030. str. 22

povećao za 2,6% u razdoblju od 2009. do 2015. Nadalje, države članice s najvećim postotkom zaštićenih područja su Slovenija (37,9%), Hrvatska (36,6%) te Bugarska (34,5%).[45]

3.2.16. Cilj 16. Mir, pravda i snažne institucije

Svi ljudi na svijetu trebaju biti slobodni i sigurni te lišeni straha od kriminala koji se događa gotovo svakodnevno. 2019. godine, broj ratnih izbjeglica, progona i sukoba premašio je 79,5 milijuna, što je najviša razina ikada zabilježena. Jedno od četvero djece nema zakonski identitet zbog nedostatka registracija prilikom rođenja, te se tako ograničava njihova sposobnost da ostvare prava u drugim područjima. Od 2015. do 2019. Ujedinjeni Narodi bilježe 1940 ubojstava i 106 prisilnih prestanaka rada branitelja ljudskih prava, novinara, sindikalista iz 81 države.[46] Ovaj cilj je posvećen promicanju mirnih društava za održivi razvoj, osiguravanju pravde i sigurnosti za sve ljude te izgradnji odgovornih institucija na svim razinama. Do kraja 2030. godine nastojat će se smanjiti nezakoniti tijekovi novca i oružja te korupcija i podmićivanje. Kako bi se to postigno potrebno je osnažiti institucije, izgraditi kapacitete na svim razinama kako bi se spriječio terorizam i kriminal.[47]

3.2.16.1. Trendovi u EU

Trendovi EU-a koji se vežu uz mir te snažni utjecaj institucija mogu se promatrati kroz učinkovitost pravosudnih sustava koja se poboljšala ili je ostala stabilna gotovo u svim državama članicama u razdoblju od 2010. do 2018. godine, a građanski i trgovački postupci su i dalje dugotrajni u nekoliko država članica. Osim toga, 2016. godine, probleme s kriminalom, nasiljem i vandalizmom osjetilo je 13% europskog stanovništva, što je 2,7 postotnih poena manje nego 2007. godine.[48]

[45]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 110., raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]
[46] Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 16, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2019/07/16_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]
[47]Pavić-Rogošić L. (2015.), Globalni ciljevi održivog razvoja 2030. str. 23
[48]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 113., raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]

3.2.17. Cilj 17. Partnerstvom do ciljeva

Agenda sa svih svojih 17 ciljeva održivog razvoja je univerzalna i poziva na akciju sve zemlje, bilo one razvijene ili tek u razvoju. Kako bi program održivog razvoja bio uspješan potrebno je stvoriti partnerstvo između vlade, poslovnog sektora i civilnog društva. Podrška za razvoj održivog razvoja bila je postojana, ali krhka, sa velikim brojem izazova. Financijski resursi bili su oskudni, a trgovinske napetosti sve veće. Pandemija COVID-19 sada prijeti već postignutim dostignućima. Predviđa se da će trgovina te izravna strana ulaganja pasti do 40% do kraja 2020. godine. Potrebne su akcije za mobilizaciju, preusmjeravanje i oslobađanje transformirane snage trilijuna dolara privatnih sredstava za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja. U kritičnim sektorima, ponajviše zemljama u razvoju, potrebna su dugoročna ulaganja gdje se uključuju i izravna strana ulaganja.[49]

3.2.17.1. Trendovi u EU

Od trendova u EU-u koji su vezani uz zadnji cilj održivog razvoja ističu se da je EU 2017. godine osigurala 75,5 milijardi EUR za pružanje službene razvojne pomoću. Nadalje, uvoz EU-a iz zemalja u razvoju se više nego udvostručio u razdoblju od 2002. do 2017. godine, a 2% ukupnog uvoza bilo je iz 50 najslabije razvijenih zemalja.[50]

4.PRIMJERI PROVEDBE ODRŽIVOG RAZVOJA U EU

4.1.Heineken Hrvatska

Heineken Hrvatska je dio kompanije Heineken, najinternacionalnijeg proizvođača piva. Njihova strategija je „Stvaramo bolji svijet“, a održivost im je jedan od glavnih poslovnih prioriteta. Putem te strategije, odlučili su doprinijeti ostvarenju 6 UN-ovih ciljeva održivog razvoja.

[49]Sustainable development goals, Why the SDG's matter, Goal 17, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2019/07/17_Why-It-Matters-2020.pdf [17.08.2020.]

[50]Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 116., raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]

Slika 6: Heineken Hrvatska - strategija Stvaramo bolji svijet

Izvor: Službena stranica Heineken Hrvatska, https://heineken.hr/sustainability

Heineken Hrvatska je jedna od najuspješnijih kompanija Karlovačke županije koja se bavi proizvodnjom piva od 1854. godine. 2017. godine pivovara počinje koristiti ZelEn – električnu energiju dobivenu iz obnovljivih izvora. Pivovara je dala izgraditi skladište prema principima zelene gradnje te na taj način doprinosi smanjenju štetnog utjecaja na okoliš u svim fazama izgradnje. Ono što se nastojalo naglasiti je energetska učinkovitost, materijali koji su pogodni za reciklažu te smanjenje otpada koji nastaje u procesu gradnje. Na krovu skladišta postavljeni su solarni paneli koji dodatno doprinose tzv. „zelenom" poslovanju pivovare. Čak 1 380 solarnih panela će godišnje proizvoditi otprilike 395 000 kWh električne energije za potrebe rada pivovare. Također, korištenje solarnih panela će utjecati na smanjenje emisije CO_2 od 118,5 tona godišnje. Doprinos veće energetske učinkovitosti i sigurnosti na radnom mjestu ogleda se u novoj investiciji unapređenja punjenja piva. Održivost u poslovanju se odražava i kroz bogati portfelj. Svi proizvodi napravljeni su od sastojaka vrhunske kvalitete. Ječmena slad koja se koristi u proizvodnji je isključivo domaćeg podrijetla, napravljena od 100% hrvatskog ječma. Na taj način se pruža potpora domaćim poljoprivrednicima i gospodarstvu.[51]

[51]HUP, Hrvatska udruga poslodavaca, raspoloživo na: https://www.hup.hr/heineken-hrvatska-stvaramo-bolji-svijet.aspx [22.08.2020.]

Pivovara izrazito brine o sigurnosti i zdravlju svojih zaposlenika. U dvije i pol godine nije zabilježena niti jedna nesreća u krugu pivovare. Također, pivovara nastoji educirati mlade i roditelje o opasnosti maloljetničke konzumacije alkohola. Upravo o tome su u suradnji s psihološkim centrom i policijskom upravom grada Karlovca educirali 400 roditelja i 850 tinejdžera. Osim toga, u suradnji s Kakvartom nastoji poboljšati kvalitetu života te ulaže u društvene i zelene projekte. U zadnjih 10 godina, zbog tehnoloških unapređenja pivovara je smanjila potrošnju vode u proizvodnji za 43%, a emisiju CO_2 za čak 67%.[52]

Slika 7.: Solarni paneli, Heineken Hrvatska

Izvor: Poslovni Puls, https://poslovnipuls.com/2018/05/31/heineken-hrvatska-solarna-energija/

4.2. Frankfurt – „green city“

Za Frankfurt se može reći da je kontradiktoran grad. S jedne strane je moderna metropola koja predstavlja financijski kapital Njemačke, posjeduje najveće europske međunarodne aerodrome, najviše nebodere, broji gusto i rasno raznoliko stanovništvo. S druge strane predstavlja dom jedne od najvećih svjetskih gradskih šuma i najveće šume unutar grada u Njemačkoj. Suvremeni Frankfurt uvelike je posvećen očuvanju zelenih površina kao dijelu ukupne posvećenosti održivosti. Gradske zelene površine predstavljaju jednu od glavnih atrakcija kao održiva destinacija za razne događaje. Stadtwald je dio Frankfurtskog zelenog pojasa i 3 866 hektara

[52]Službena stranica Heineken Hrvatska, raspoloživo na: https://heineken.hr/sustainability [22.08.2020.]

(od ukupno 5 785) nalazi se unutar gradskih granica. Polovica gradskog područja sastoji se od prirodnih krajolika, a oko 80% stanovništva živi unutar 300 metara javnog zelenog prostora.[53]

Slika 8: Stadtwald, Frankfurt

Izvor: Frankfurt tourismus, www.frankfurt-tourismus.de

Bienenretter, koji je započeo kao neprofitni obrazovni projekt FINE Frankfurt, iz instituta za održivi razvoj, osvojio je višestruke nagrade za održivost i ima moto „*Ne samo govoriti već i djelovati.“*. Cilj je štititi prirodna staništa u urbanim područjima te promicati zaštitu klime, pčela, a osim toga nude i edukativne radionice i ture. Održiva gradnja je vrlo važna u Frankfurtu. Četvrt Gateway Gardens „Global Business Village“ certificirana je od strane njemačkog Vijeća za održivu izgradnju. Dizajnirana je sa zelenim površinama, brojnim vrtovima na krovu, središnjim parkom, prirodnim rezervatom od 8 000 hektara. Cilj je postati e-grad te već nudi stanicu za punjenje električnih automobila, stanicu za iznajmljivanje bicikala i pristup mreži biciklističkih staza. Nadalje, važno je spomenuti i PIER F, pokrenut 2015. godine kao mjesto obrazovanja i susreta za održivost inicijativa i inovacija. To je projekt poznate frankfurtske arhitekonske platforme AiD (*Architektur im Dialog*). Njen je fokus u *climate friendly* zgradama. Stvoreni su uredi i prostori za suradnju kreativaca pod nazivom „Zeleni prostor“ gdje tvrtke i inicijative prezentiraju zelene proizvode i koncepte. Osim toga, postoji i „Zeleni salon“, prostor za sastanke, predavanja, radionice, izložbe koje se bave svim aspektima održivosti, a ne samo održivom gradnjom. Mreža partnera koji su uključeni u PIER F broji stotine arhitektonskih

[53]Sustain Europe, Sustainable Frankfurt, raspoloživo na: https://www.sustaineurope.com/sustainable-frankfurt-20191025.html [22.08.2020.]

tvrtki i ureda za planiranje, dizajnera i programera, sveučilišta, tvrtki orijentiranih na održivost i slično.[54]

Želja za boljim načinom života (*njem. Lust auf besser Leben*) je neprofitna organizacija koja nudi održivost, komunikacijske savjete te organizacijski razvoj koji je prilagođen svakodnevnim poslovnim potrebama. Nastoji promovirati održive tvrtke i nudi razmjenu među istomišljenicima. Promiče lokalno, održivo djelovanje u poslovanju i društvu putem web vodiča na održivi način kupovine i života općenito. Bavi se i razvojem projekata o temama kao što su uključivanje, zaštita klime, život bez plastike i tako dalje.[55]

Slika 9: Logo organizacije Lust auf besser leben

Izvor: https://www.lustaufbesserleben.de/

Održivost nije potpuno nov koncept primjene u Frankfurtu. Grad je 1990. godine bio osnivač Klimatskog saveza europskih gradova, a 2014. je ušao u uži izbor za zelenu prijestolnicu Europe. Također, prema indeksu održivih gradova iz 2017. godine spada u 10 najodrživijih gradova u svijetu sa indeksom od 61.8%. S obzirom da je Frankfurt međunarodno financijsko i trgovinsko središte, broj putnika je značajan. Posjeduje jednu od najvećih zračnih luka u Europi, prometne čvorove i putničke stanice te ga to čini velikim prometnim središtem. Gesamtverkehrsplan Frankfurt postavlja okvir za mobilnost grada i razvoj prometa. Glavni ciljevi su održivost te urbana kompatibilnost. Ono što se nastoji smanjiti je motorizirani privatni prijevoz koji iznosi oko 80%. To je moguće ostvariti tako da se stvori bolja umreženost javnog

[54]Sustain Europe, Sustainable Frankfurt, raspoloživo na: https://www.sustaineurope.com/sustainable-frankfurt-20191025.html [22.08.2020.]
[55]Službena stranica organizacije Lust auf besser leben, raspoloživo na: https://www.lustaufbesserleben.de/ [23.08.2020.]

prijevoza te da se prošire željezničke linije. Osim toga, nastoji se smanjiti cestovni promet tako da se ograničava broj parkirnih mjesta u centru grada.[56]

4.3. Održivi razvoj u Parizu

Zadnjih godina Francuska čini velike stvari u smislu rješavanja problema klimatskih problema i razvoja održivijeg glavnog grada i države. Francuski čelnik Emmanual Macron je najavio da će svaka elektrana na ugljen u zemlji biti zatvorena do 2021. godine, što će otvoriti vrata proizvodnji čiste energije. Promatrajući Pariz unazad, postoje ključna područja koja su identificirana u razvojnim planovima i drugim dokumentima koji se odnose na održivost grada koji bi mogli biti od velikog značaja za razvoj grada u održivu budućnost. To su urbanizam, prijevoz i otpad. To uključuje dizajn novih zgrada i naknadno opremanje postojećih. Novogradnje se projektiraju s energetskom učinkovitošću s planovima ograničavanja potrošnje energije na 50 kWh/m^2 godišnje te promoviranjem obnovljivih izvora energije na krovovima zgrada i razvojem zelenih površina okolo i na zgradama. Pariz potiče vlasnike postojećih zgrada da ih preuređuju i postanu energetski učinkovitiji. Kako one već postoje te nisu prvotno izgrađene s obzirom na učinkovitost, ograničenje je 80 kWh/m^2 godišnje. Također, grad želi iskoristiti svoje solarne i geotermalne mogućnosti na krovu za opskrbu energijom mnogih zgrada.[57]

Reprezentativan primjer održivosti grada je ozelenjavanje pročelja upravne zgrade 17. pariškog arondismana, druge najveće zgrade gradske uprave. Pretpostavlja se da će radovi trajati oko godinu dana, do srpnja 2021. godine. Ideja ozelenjavanja nije nova već se javlja unazad 10ak godina. Radovi će se odvijati u sklopu mjera pariškog klimatskog plana poznatijeg pod nazivom Plan biološke raznolikosti grada Pariza u razdoblju od 2018.-2024. godine (*fran. Le plan biodiverste 2018.-2024.*). Zelenim fasadama se postiže ušteda energija te se poboljšava toplinska izolacija. Osim toga, ovim projektom će se poboljšati uvjeti rada zaposelnika, kvaliteta zraka te će se smanjiti učinak urbanog toplinskog otoka tijekom velikih vrućina.[58]

[56]Arcadis, Sustainable cities mobility index 2017. (2017.), str. 19
[57]Think sustainability, raspoloživo na: https://thinksustainabilityblog.com/2018/02/07/sustainable-cities-paris-france/ [23.08.2020.]
[58]Eko vjesnik, portal za održivi razvoj i uspješniju zajednicu, raspoloživo na: https://www.ekovjesnik.hr/clanak/3202/najveca-zgrada-pariske-gradske-uprave-dobiva-zeleno-procelje [14.09.2020.]

Slika 10: Trenutni izgled zgrade 17. pariškog arondismana / kako će izgledati nakon projekta

Izvor: Eko vjesnik, portal za održivi razvoj i uspješnu zajednicu, https://www.ekovjesnik.hr/clanak/3202/najveca-zgrada-pariske-gradske-uprave-dobiva-zeleno-procelje

Pariz je treći kada uspoređujemo indeks održivosti u svijetu te ima snažnu prometnu mrežu i predanost održivosti. Ishod toga je dugogodišnja politika koja promiče javni prijevoz, biciklizam, pješačenje. Grad nastoji smanjiti emisiju stakleničkih plinova za 60% te poboljšati kvalitetu zraka. Nastoji nastaviti sa svojim obvezama prema mobilnosti. Glavno je ulaganje u „Veliki Pariz“ koji ima izrazito brze podzemne željeznice te vrlo gustu međusobno povezanu mrežu u urbanim područjima regije. Ostali veći projekti uključuju proširenje tramvajskih pruga te nove i brze autobusne linije. Osim toga, povećao se broj biciklističkih staza i parkirnih mjesta bicikala što ga čini mnogo sigurnijim i prikladnijim za bicikliste na cesti. Zadnjih 10ak godina, grad je ulagao u električna vozila te lako dostupne punjače za ista.[59]

[59]Arcadis, Sustainable cities mobility index 2017. (2017.), str. 19

5. ZAKLJUČAK

Održivi razvoj predstavlja ekonomski i društveni napredak koji je u ravnoteži s okolišem. On nastoji postići napredak na način koji neće štetiti razvoju budućih generacije. Biti održiv znači biti u ravnoteži. Sukladno tome nešto je održivo tek kada su sva tri elementa uravnotežena. To je nažalost, teško postići naglo i bez truda, no svijest o važnosti ovog koncepta je sve veća.

Mnogo je problema o kojima bi se dalo raspravljati kada je riječ o brizi za okoliš i odnosima među ljudima. Problemi se događaju uslijed klimatskih promjena koje uzrokuju masovne poplave, suše, požare i druge neprilike. Kao noviji primjer utjecaja klimatskih promjena na okoliš mogu se uzeti ogromni požari u Australiji krajem 2019. i početkom 2020. godine. Požari su trajali gotovo tri mjeseca, a izgorilo je oko 6 300 000 hektara šume, uništeno je preko 2 500 zgrada i kuća, a smrtno je stradalo 24 osobe. Procjene su da je oko pola milijarde životinja bilo pod utjecajem požara, što je alarmantna brojka.

Osim toga veliki utjecaj ima i neodgovorno ponašanje ljudi koji ne vode računa o zagađivanju okoliša te smatraju da ne mogu ništa promijeniti kao pojedinci, ali upravo to razmišljanje dovelo je do ovog kritičnog stanja. Potrebno se voditi izrekom *misli globalno, djeluj lokalno*. Osim navedenih problema brige za okoliš, događaju se i brojni drugi. Neki od njih su siromaštvo koje vodi do velikog broja zaraznih bolesti, slabog ili jako slabog obrazovanja, nedostatka dostojanstvenih poslova, kriminal te diskriminacije raznih oblika. Iako živimo u 21. stoljeću, diskriminacija je i dalje sveprisuta. Slučaj koji je u zadnje vrijeme uzburkao čitavu javnost bilo je ubojstvo afroamerikanca Georgea Floyda u Americi. Čin je uzrokovao masovne prosvjede gdje su ljudi iskazivali svoje nezadovoljstvo i bijes. Potrebno je konstantno osvještavati o važnosti prihvaćanja bez obzira na spol, dob, rasu, religiju, seksualnu orjendaciju i slično.

Zbog svega navednog se može zaključiti da koncept održivog razvoja ima vrlo važnu ulogu u životu svih ljudi na zemlji. Kako bi se taj koncept ostvario, potrebno je djelovanje. To nije samo izraz koji se čuje u medijima ili od utjecajnih osoba već predstavlja način života i odnosa prema drugima, sebi samima i prirodi.

U svrhu iskorjenjivanja siromaštva, zaštite okoliša, smanjenju diskriminacije i nejednakosti među ljudima te osiguravanju napretka usvojeno je 17 ciljeva dokumentom Agenda 2030. Uz tih 17 ciljeva stoji i 169 podciljeva. Svi ciljevi su univerzalni i poprilično jasno objašnjeni te dostupni bilo kojoj osobi na bilo kojem mjestu. Upravo je to i sama srž ciljeva i održivog razvoja općenito, da se nitko ne isključuje. Svijet je postao mjesto u kojem je nužna reakcija kako bi

uspostavili normalne i dostojanstvene uvjete za život svakog čovjeka, jer svaki čovjek to i zaslužuje samim svojim postojanjem. Mnoge zemlje svijeta već su usvojile koncept održivog razvoja te se trude djelovati u skladu s njima, no nije sve tako jednostavno, Ipak, svijest o važnosti brige za okoliš, gospodarstvo i društvo je sve izražajnija. Brojne su zemlje svijeta koje ulažu napore kako bi održale svoj okoliš čistim, a ljude zadovoljnijima. Potrebno je još više podupirati i promicati svijest, ulagati u institucije koje se bore protiv kriminala, nasilja te diskriminacije. Ukoliko se svatko bude zalagao za sebe i ljude oko sebe te ako institucije i država budu i dalje ustrajni u poticanju održivog razvoja, zaključno je da će svijet postati sigurnije i ugodnije mjesto za život svih.

LITERATURA

1. Arcadis, Sustainable cities mobility index 2017. (2017.), str. 19
2. Črnjar M., Črnjar K. (2009): Menadžment održivog razvoja, Sveučilište u Rijeci, str. 79
3. Drljača M., Koncept održivog razvoja i sustav upravljanja, Zagreb, str. 6
4. Eko vjesnik, portal za održivi razvoj i uspješniju zajednicu, raspoloživo na: https://www.ekovjesnik.hr/clanak/3202/najveca-zgrada-pariske-gradske-uprave-dobiva-zeleno-procelje [14.09.2020.]
5. Eurostat, Sustainable development indicators, Affordable and clean energy, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/affordable-and-clean-energy [20.08.2020.]
6. Eurostat, Sustainable development indicators, Clean water and sanitation, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/clean-water-and-sanitation [20.08.2020.]
7. Eurostat, Sustainable development indicators, Good health and well-being, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/good-health-and-well-being [20.08.2020.]
8. Eurostat, Sustainable development indicators, Industry innovation and infrastructure, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/industry-innovation-and-infrastructure [20.8.2020.]
9. Eurostat, Sustainable development indicators, Life below water, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/life-below-water [20.08.2020.]
10. Eurostat, Sustainable development indicators Quality education, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/quality-education [20.08.2020.]
11. Eurostat, Sustainable development indicators, Responsible consumption and production, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/responsible-consumption-and-production [20.08.2020.]
12. Eurostat, Sustainable development indicators, Sustainable cities and communities, raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/sustainable-cities-and-communities [20.08.2020.]
13. Eurostat, Sustainable development indicators, Zero hunger, raspoloživo na: h.ttps://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/zero-hunger [20.08.2020.]

14. Europska komisija, O održivoj Europi do 2030., str. 68.-116., raspoloživo na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_hr_v2_web.pdf [17.08.2020.]
15. Harris J.M., Sustainability and sustainable development, (2003.)
16. HUP, Hrvatska udruga poslodavaca, raspoloživo na: https://www.hup.hr/heineken-hrvatska-stvaramo-bolji-svijet.aspx [22.08.2020.]
17. LORA, Labaratorij održivog razvoja, raspoloživo na: https://lora.bioteka.hr/sto-je-odrzivi-razvoj/ [12.08.2020.]
18. Ministarsto gospodarstva i održivog razvoja, raspoloživo na: https://mzoe.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug-4925/klima/odrzivi-razvoj/agenda-2030-i-ciljevi-odrzivog-razvoja/1963 [12.08.2020.]
19. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, raspoloživo na: http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/ [12.08.2020.]
20. MojaPlaća, raspoloživo na: https://www.mojaplaca.hr/ [17.08.2020.]
21. National Geographic, raspoloživo na: https://www.nationalgeographic.com/environment/habitats/plastic-pollution/ [17.08.2020.]
22. Nezavisni hrvatski sindikati, raspoloživo na: http://www.nhs.hr/novosti/zene_u_hrvatskoj_zaraduju_6_posto_manje_u_usporedbi_s_muskarcima_na_istoj_poziciji_60370/ [17.08.2020]
23. ODRAZ – Održivi razvoj zajednice, raspoloživo na: https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=vVuHlbgxOrg [12.08.2020.]
24. Pavić-Rogošić L. (2015.), Globalni ciljevi održivog razvoja 2030., str. 8.-22.
25. Službena stranica EU-a, raspoloživo na ec.europa.eu [20.08.2020.]
26. Službena stranica Heineken Hrvatska, raspoloživo na: www.heineken.hr [21.08.2020.]
27. Službena stranica organizacije Lust auf besser leben, raspoloživo na: https://www.lustaufbesserleben.de/ [23.08.2020.]
28. Sustainable development goals, Why the SDG's matter, raspoloživo na: https://www.un.org/sustainabledevelopment/why-the-sdgs-matter/ [17.08.2020.]
29. Sustain Europe, Sustainable Frankfurt, raspoloživo na: https://www.sustaineurope.com/sustainable-frankfurt-20191025.html [22.08.2020.]

30. Think sustainability, raspoloživo na: https://thinksustainabilityblog.com/2018/02/07/sustainable-cities-paris-france/ [23.08.2020.]
31. Wilson G., Furniss P., Kimbowa R. (2010.), Enviroment, devetopment and sustainability – Prospectives and cases from around the world, Universaty of Oxford

PRILOZI

Popis slika:

Slika 1: Ravnoteža između tri elementa održivog razvoja 7
Slika 2: Agenda 2030. – ciljevi održivog razvoja 9
Slika 3: Razlika u prosječnim plaćama muškaraca i žena za isto radno mjesto (%)..... 15
Slika 4.: Sarajevo 2019. godine – jedan od najzagađenijih gradova svijeta 20
Slika 5: More zagađeno plastikom 21
Slika 6: Heineken Hrvatska - strategija Stvaramo bolji svijet 27
Slika 7.: Solarni paneli, Heineken Hrvatska 28
Slika 8: Stadtwald, Frankfurt 29
Slika 9: Logo organizacije Lust auf besser leben 30
Slika 10: Trenutni izgled zgrade 17. pariškog arondismana / kako će izgledati nakon projekta 32

SAŽETAK

Održivi razvoj je koncept koji označava rast gospodarstva i društva, bez da se nanosi šteta okolišu ili da se poremeti napredak budućih generacija. Novim sporazumom Agenda 2030. je definirano 17 ciljeva i 169 podciljeva održivog razvoja koji su primjenjivi bilo kojoj osobi na bilo kojem mjestu. Upravo to predstavlja srž ciljeva, da nitko nije izostavljen. U ovom radu svaki od ciljeva je detaljno objašnjen uz navedene primjere trendova u EU. Osim toga, navedena su tri primjera provedbe održivog razvoja u EU. Primjeri su vezani za održivu proizvodnju piva u Hrvatskoj te načinu primjene održivog razvoja u metropolama Frankfurtu i Parizu. Cilj ovog rada je podizanje svijesti o važnosti promicanja održivog razvoja u svakodnevnom životu. Također, nastoji se ukazati na to da svaki pojedinac svojim djelovanjem može pripomoći razvoju društva i gospodarstva bez štetnog utjecaja na okoliš.

Ključne riječi: održivi razvoj, ciljevi održivosti, Agenda 2030., podizanje svijesti

SUMMARY

Sustainable development is a concept that signifies the growth of both economy and socety, without harming the enviroment or disturbing the progress of future generations. The new 2030. Agenda agreement defines 17 goals and 169 sub-goals of sustainable development that are applicable to any person anywhere. That is the core of the goal, that no one is left out. In this paper, each of the goals is explained in detail with examples of trends in the EU provided. Other than that, three examples of the implementation of sustainable development in the EU are given. Examples are related to sustainable beer production in Croatia as well as the way applying sustainable development in the metropolises of Frankfurt and Paris. The aim of this paper is to raise awareness of the importance of promoting sustainable development in everyday life. Also, it intents to point out that each individual can contribute to the development of society and the economy without advarse effects on the enviroment.

Keywords: sustainable development, sustainability goals, 2030 Agenda, awarness raising